

Asia: VN/558/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle julkisten työvoima- ja yrityspalveluiden uudelleen järjestämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lakiesityksen luvut 2-12

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 2 *Nykytila ja sen arviointi:*

TE palvelujen nykytilanne ja sisältö on kuvattu hyvin uusi asiakaspalvelumalli ja viimeaikaiset lainmuutokset huomioiden.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 3 *Tavoitteet:*

Tavoitteet on kuvattu lyhyesti ja keskittyen rahoitukseen ja rahoitusvastuun kannustavuuteen. Uudistuksella tavoitellaan 7-10 000 henkilön työllisyysvaikutusta, joka vaikuttaa näin suureen uudistukseen hyvin pieneltä tavoitteelta.

Työvoimapalvelujen järjestämisvastuun siirto kunnille voi parantaa paikallisia palveluja, mutta vähentää työvoiman alueellista ja ammatillista liikkuvuutta sekä kasvattaa työllisyydenhoidon kokonaiskustannuksia.

Osaavan työvoiman saatavuus on jo nykyään iso haaste kaikille yrityksille. Kohtaanto ongelman ratkaiseminen vaatii paikallisten ekosysteemien lisäksi myös vahvan kansallisen tason toiminnan, jota johtaa Valtio.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.1 *Keskeiset ehdotukset:*

Työvoimapohjan asettaminen 20 000 työlliseen, poikkeustapauksessa 17 000, on minimi uuden palvelumallin mukaisen toiminnan järjestämiseen. Työttömien ja työssä olevien työnhakijoiden lukumäärä olisi tällöin noin 2 000 – 3 000 (työnhakijoita 10-15% työvoimasta). Jolloin virkailijoiden tarve olisi noin 20-30 pelkästään henkilöasiakaspalveluun. Nykyisellään toiminta tapahtuu 15 alueella, joka perustuu maakuntarajoihin. Tulevaisuudessa toimijoita voi olla noin 70, mikä voi kasvattaa hallinnollisia kustannuksia nykyisestä.

Työvoimapolin ja työssäkäyntialueen kautta syntyvät alueet ovat hyvin heterogeenisiä ja niihin syntyy paikallisia ja alueellisia pienekosysteemejä, joiden kyky ratkaista työllisyyden hoidon haasteita riippuu enemmän henkilöstön osaamisesta kuin järjestelmästä. Pienten kuntien mahdollisuus vaikuttaa riittävän osaavan virkailijapolin rekrytointiin tai mihin ekosysteemin he kuuluvat on pieni. Tämä johtaa palvelujen laadun heikkenemiseen vähemmän houkuttelevissa kunnissa. Asiakkaalle tulee säilyttää oikeus asioida siellä missä hän kokee saavansa parasta palvelua – kuten nykymallissa on mahdollista.

Rahoitusmalli nyky muodossaan aiheuttaa haasteita pienille ja isoille kunnille. Nyt jos rahat siirtyvät kunnille valtionosuuksina niiden käyttö työllisyyden hoitoon ei ole korvamerkitty vaan kunta voi käyttää niitä oman elinkeinopolitiikan jatkeena (elinvoima- ja kasvupalvelut). Kuntien rahoitusosuudet uudelle työllisyysviranomaiselle perustuvat keskinäisiin sopimuksiin - Tähän tulisi saada jokin takaisinkytkentä Valtion vastuu -rooliin, jonka kautta seurattaisiin käytettävää kuntakohtaista rahoitusta ja työllisyyden hoidon tuloksia.

Valtion rooli on kirjoitettu esityksessä työllisyyden ja työvoimapolin järjestelmän kokonaisvastuun kantajaksi. Polin siirron yhteydessä Valtiolla on kuitenkin jäämässä vain muutamia erityistehtäviä, koordinointi ja ohjaustehtäviä. Kuntia on tarkoitus ohjata lainsäädännöllä ja rahoituksella. Työllisyyspolitiikan yksityiskohtien ohjaus siirtyy näin kauemmaksi, joka väistämättä viivästyttää oikeiden toimenpiteiden käyttöönottoa huononevassa työllisyystilanteessa. Ohjaus ja vastuu tulisi olla selvemmin Valtiolla.

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 4.2 *Pääasialliset vaikutukset:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 5 *Muut toteuttamisvaihtoehdot:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 8 *Lakia alemman asteinen sääntely:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 10 *Toimeenpano ja seuranta:*

-

Huomionne hallituksen esityksen luvusta 12 *Suhde perustuslakiin ja säätämisyjärjestys:*

-

Laki työvoimapolin järjestämisestä

Luku 1 sisältää lain yleiset säännökset.

Näkemyksenne:

Luvussa 2 säädettäisiin järjestämisvastuusta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- edut ja hyödyt järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- mahdolliset riskit järjestämisvastuun siirtämisessä kunnille
- työvoiman määrää ja työllisyysaluetta koskeva sääntely (huom: poikkeus työvoimapohjan kriteeriin voimaanpanolaissa)
- palvelujen tarjoamista koskeva sääntelyesitys

Järjestämisvastuun siirto Kunnille. Ensisijaiseksi tavoitteeksi tulisi määritellä palvelujen maakuntatason järjestäminen ja vasta sen jälkeen kuntakohtainen järjestäminen huomioiden työssäkäyntialueet. On hyvin todennäköistä, että määritelty 20 000 työllisen raja alitetaan useissa muodostettavissa yhteistoiminta-alueissa seuraavan kymmenen vuoden aikana. Nykyisellään malli suosii isoja kuntia ja ei kannusta pieniä kuntia puuttumaan esim. pitkäaikaistyöttömyyteen.

Palvelujen tuottamiselle on useita mahdollisuuksia. TE palveluihin sisältyy kuitenkin paljon viranomaispäätöksiä, jotka eivät ole siirrettävissä kuntaorganisaation tai kuntayhtymän ulkopuolelle. Nämä eri vaihtoedot mahdollistavat alueellista soveltamista, joka väistämättä aiheuttaa alueellisia eroja ja vaikeuttaa toiminnan hahmottamista asiakkaan näkökulmasta.

Luvussa 3 säädettäisiin ohjauksesta ja valvonnasta.

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- valtakunnalliset tavoitteet
- työllisyyden edistämisen valtakunnallinen neuvottelukunta ja sen tehtävät
- alueelliset työllisyyden edistämisen yhteistyö- ja seurantakeskustelut

Valtion rooliin on kirjoitettu ohjausta, suunnittelua ja kehittämistä. Valtakunnalliset tavoitteet asettaa Valtioneuvosto Työ- ja elinkeinoministeriön esittelystä. Tavoitteet asetetaan hallituskausittain. Tavoitteiden valmistelun yhteistyö tapahtuisi työllisyyden edistämisen neuvottelukunnassa. Strategisten tavoitteiden määrittelemine onnistuu em. mallilla mutta työmarkkinatilanteen heilahtelut voivat aiheuttaa tarvetta nopeampaan reagoitakykyyn ja tavoitteiden muuttamiseen. Luodaanko järjestelmästä liian kankeaa perustamalla uusia laajalla edustuksella olevia elimiä.

Alueilla on jo nykyisellään olemassa ”työvoima- ja yrityspalvelujen neuvottelukuntia”, joiden kautta TE palvelut saavat ja jakavat ajankohtaista työmarkkinatietoa ja joka mahdollistaa painopisteiden asettamisen alueelliseen työllisyydenhoitoon. Ministeriöiden strateginen ohjaus on toiminut ELYjen kautta ja seuranta on tapahtunut vuosittain. Työmarkkinatilanteeseen on pystytty reagoimaan nopeasti.

Luvussa 4 säädettäisiin työnhakijan palveluprosessista.

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä.

Näkemyksenne:

Säännökset vastaavat 2. toukokuuta voimaan tulleen uuden asiakaspalvelumallin (niin sanottu pohjoismainen työvoimapalvelumalli) säännöksiä. Uutta asiakaspalvelumallia on toteutettu nyt vajaat kaksi kuukautta. Malli on työläs, pikkutarkka ja kaavamainen. Asiakasprosessin toteuttamiseen tarvitaan joustavuutta ja lisää harkintavaltaa.

Palvelujen siirto kuntiin voi lisätä asiakkaiden eriarvoisuutta eri alueilla. Prosessia toimeenpanevia alueita tulee enemmän kuin nykyisessä maakuntapohjaisessa mallissa.

Luvussa 5 säädettäisiin työnvälityksestä ja työnhakuvelvollisuudesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 6 säädetään tieto- ja neuvontapalveluista, asiantuntija-arvioinneista, ammatinvalinnan- ja uraohjauksesta sekä valmennuksesta ja kokeilusta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 7 säädettäisiin työvoimakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 8 säädettäisiin muutosturvakoulutuksesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 9 säädettäisiin työttömyysetuudella tuetusta työnhakijan omaehtoisesta opiskelusta.

Näkemyksenne:

Omaehtoisten opintojen tukemista koskevat säännökset vastaisivat nykyistä. Tuettaviin opintoihin lisättäisiin mahdollisuus tukea vapaan sivistystyön opintoina luku- ja kirjoitustaidon koulutusta. Tämä on kannatettava uudistus, joka mahdollistaisi kotoutumisajan päättäneiden maahanmuuttajien kielitaidon kehittämisen.

Luvussa 10 säädettäisiin työnantajalle myönnettävistä tuista (palkkatuki, 55-vuotta täyttäneiden työllistämistuki, työolosuhteiden järjestelytuki).

Näkemyksenne:

Vastaa pääosin palkkatukiudistuksen esityksiä. Hyvinvointialueille voidaan myöntää palkkatukea. Jatkossa palkkatukea ei myönnettäisi kunnille, kuntayhtymille tai valtion virastoille ja laitoksille. Samoin kunnat, kuntayhtymät, valtion virastot ja laitokset eivät voi käyttää työolosuhteiden järjestelytukea.

Luvussa 11 säädettäisiin henkilöasiakkaalle myönnettävistä tuista ja korvauksista (starttiraha, työhön tai palveluun hakeutumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus, palveluun osallistumisesta aiheutuvien kustannusten korvaus).

Näkemyksenne:

Vastaa nykylainsäädäntöä muutoin kuin järjestämisvastuun osalta. Siirtoa kunnille/kuntayhtymille perustellaan sillä, että työnantajapalvelujen ja starttirahan siirtyminen työvoimaviranomaisten vastuulle mahdollistaisi em. julkisten työvoimapalvelujen ja kuntien elinvoimapalveluiden yhteensovittamisen, minkä arvioidaan helpottavan uuden yritystoiminnan käynnistämistä. Tämä ei ole kuitenkaan ennalta mitattavissa oleva asia. Kenellä on vastuu palvelujen saatavuudessa esiintyvistä ongelmista? Vastuiden eriytymisen johdosta valvontaan liittyvät selvitystehtävät monimutkaistuisivat.

Luvussa 12 säädettäisiin työllistämisvelvoitteesta.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 13 säädettäisiin asiakastietojen käsittelystä ja valtakunnallisesta tietojärjestelmäpalvelusta.

Näkemyksenne:

Esityksen mukaan Työvoimaviranomaiset voisivat itse päättää käyttävätkö Valtion tarjoamaa järjestelmäkokonaisuutta Tai muuta itse hankkimaansa asiakastietojärjestelmää.

Valtiolla tulee olla selkeä rooli tiedolla johtamisessa ja tiedon tuotantoon ja käyttöön liittyvät vastuut KEHAlla ja työvoimaviranomaisilla tulee olla selkeästi määritelty.

Eryteisesti kaiken viranomaistiedon integrointi, esim. Hyvinvointialueilta saatava tieto, tulisi tehdä mahdollisimman helpoksi.

Luvussa 14 säädettäisiin palvelualustasta.

Näkemyksenne:

Esityksen mukaan työvoimaviranomaisella tulisi olla velvollisuus käyttää valtakunnallista tietovarantoa ja palvelualustaa, joita KEHA- keskus ylläpitäisi ja kehittäisi. Tämä on puollettava esitys. Palvelualustalle tulisi pyrkiä kokoamaan myös muiden esim. koulutuspalvelujen tarjoajien palvelut. Mitä tulee asiakastietojärjestelmään, suositeltavaa olisi, että jatkossa työvoimaviranomaiset käyttäisivät valtakunnallista asiakastietojärjestelmää, eikä itse hankkimaansa. Valtakunnallisessa järjestelmässä asiakkaista on yhtenäinen tietokanta, joka helpottaa esim. asiakkaan palvelua hänen muuttaessa toimialueelta toiselle.

Luvussa 15 säädettäisiin tukien ja korvausten maksamisesta ja takaisinperinnästä.

Näkemyksenne:

-

Luku 16 käsittää erinäisiä säännöksiä.

Näkemyksenne:

-

Luvussa 17 säädettäisiin muutoksenhausta.

Näkemyksenne:

-

Muut esitykseen sisältyvät lakiehdotukset

Laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja laki elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista sekä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten kehittämisen ja hallintokeskuksesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä, ovatko ehdotetut muutokset ELY-keskusten sekä KEHA-keskuksen tehtäviin riittävän selkeät ja eri toimijoiden yhteistyötä edistävät?

-

Laki työllisyyden edistämisen kuntakokeilusta annetun lain 23 §:n muuttamisesta

-

Laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kuntien vastuulle siirtyvien tehtävien rahoitus, ovatko ehdotetut uudet valtionosuuden määräytymistekijät toimivia rahoituksen kohdentamisessa?**
- **kolmen vuoden siirtymäaika laskennalliseen rahoitukseen (voimaantulosäännös)**

- **kunnan työttömyysetuuksien rahoitusvastuun laajentamisen korvaus**

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta (pois lukien 14 luku)

Erityisesti toivotaan näkemyksiä työttömyysturvaprosessiin ja sitä koskevaan toimivaltaan liittyen.

-

Laki työttömyysturvalain muuttamisesta 14 luku;

Laki työttömyysetuuksien rahoituksesta annetun lain muuttamisesta;

Laki työttömyyskassalain muuttamisesta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- **kunnan työttömyysetuusmenoon kohdistuvan rahoitusvastuun porrastusmalli**
- **eräiden kotoutumisesta annetussa laissa tarkoitettujen henkilöiden kohdalla sovellettavaksi ehdotettu poikkeus kunnan rahoitusvastuuseen työmarkkinatuesta**
- **ehdotus kunnan rahoitusosuuden perintää koskevan tehtävän hoitamisesta Kelassa myös peruspäivärahan ja ansiopäivärahan perusosan osalta**
- **edellä ehdotettujen muutosten vaikutus Kelan, työttömyyskassojen ja Työllisyysrahaston työmäärään mukaan lukien tietojärjestelmämuutokset ja näistä aiheutuvat kustannukset**

-

Laki ulkomaalaislain muuttamisesta

-

Laki luonnontuotteita keräävien ulkomaalaisten oikeudellisesta asemasta annetun lain 8 §:n muuttamisesta

-

Laki valtionavustuksesta yritystoiminnan kehittämiseksi vuosina 2021 – 2028 annetun lain muuttamisesta

-

Laki palkkaturvalain muuttamisesta;

Laki merimiesten palkkaturvalain muuttamisesta

-

Laki Työkanava Oy –nimisestä osakeyhtiöstä annetun lain 4 §:n muuttamisesta

-

Laki ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki kuntouttavasta työtoiminnasta annetun lain muuttamisesta

-

Laki vuorotteluvapaalain muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturvajärjestelmien yhteensovittamista koskevan Euroopan unionin lainsäädännön soveltamisesta annetun lain 6 ja 11 §:n muuttamisesta

-

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta;

Laki tulotietojärjestelmästä annetun lain 13 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työsopimuslain muuttamisesta;

Laki merityösopimuslain muuttamisesta

-

Laki kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta annetun lain 3 a ja 37 a §:n muuttamisesta;

Laki valtion virkamieslain 5 a ja 9 c §:n muuttamisesta

-

Laki yhteistoimintalain muuttamisesta;

Laki työnantajan ja henkilöstön välisestä yhteistoiminnasta kunnassa ja hyvinvointialueella annetun lain 8 ja 9 §:n muuttamisesta;

Laki yhteistoiminnasta valtion virastoissa ja laitoksissa annetun lain 24 ja 25 §:n muuttamisesta

-

Laki toimeentulotuesta annetun lain muuttamisesta;

Laki eläkkeensaajan asumistuesta annetun lain 14 §:n muuttamisesta;

Laki kansaneläkelain 35 §:n muuttamisesta;

Laki sairausvakuutuslain 8 luvun 9 §:n muuttamisesta;

Laki sotilasavustuslain 11 §:n muuttamisesta;

Laki opintotukilain 6 §:n muuttamisesta

-

Laki sosiaaliturva-asioiden muutoksenhakulautakunnasta annetun lain 14 §:n muuttamisesta

-

Laki tuloverolain muuttamisesta;

Laki maatilatalouden tuloverolain 10 f §:n muuttamisesta;

Laki elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 56 §:n muuttamisesta

-

Laki lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittämisestä annetun lain 2 ja 3 §:n muuttamisesta

-

Laki rikoslain 47 luvun 6 §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n muuttamisesta;
Laki rikosrekisterilain 4 a §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain muuttamisesta

-

Laki työvoimapalveluiden järjestämisestä annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien voimaanpanosta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä seuraavista:

- yhteistoimintasopimusten solmimiselle esitetty aikataulu
- henkilöstösiirrot ja henkilöstön asemaan liittyvät menettelytavat
- sitovien sopimusten ja vastuiden siirtyminen

-

Laki työllistymistä edistävästä monialaisen tuen yhteistoiminnasta

Erityisesti toivotaan näkemyksiä asiakaskriteerin muutoksesta ja nuorten työllistymistä edistävän monialaisen tuen yhteispalvelua koskevasta sääntelystä.

Työttömyyden keston perustuva asiakaskriteeri poistuisi, ohjaus monialaisen tuen palveluihin tapahtuisi asiakkaan monialaisen tuen palvelutarpeen perusteella. Myöskään työnhakija-asiakkuutta ei edellytettäisi. Nämä toivottuja muutoksia. Tällöin asiakkaat saavat tarvitsemansa monialaisen tuen oikea-aikaisesti ja mahdollisimman varhaisessa vaiheessa.

Työvoimaviranomaisen alueella tulisi olla tarjolla Nuorten monialaisen tuen yhteispalvelua, vastaa pitkälti nykyistä ohjaamotoimintaa. Oma toimitilaa ei edellytettäisi vaan toiminta voisi tapahtua osana työllisyyspalveluita tai sote-keskusta.

Nuorten hyvinvoinnin ja pärjäävyyden tuen valmennus. KEHA-keskus hoitaisi Nuorten monialaisen yhteispalvelun osana toimivan nuorten matalan kynnyksen psykososiaalisen tuen palvelun (nyk. ONNI-toiminta) toteuttamista ja seuraisi valmennuksen vaikuttavuutta.

KEHA-keskus hoitaisi monialaisen työn kehittämisen tukipalvelua kunnille ja muille toimijoille, esim. valtakunnallista viestinnän tukea, tiedontuottamista ja koulutusta.

Monelta osin esitysluonnoksessa viitataan voimassa olevaan TYP-lakiin. Muutosta tulisi ainakin valtakunnallisen ohjausryhmän osalta eli se jäisi pois. Jokaisella hyvinvointialueella tulisi olla monialaisen yhteistoimintamallin organisoimiseksi tarvittava määrä johtoryhmiä. Työvoimaviranomaisen toimialue voi sijoittua useammalle kuin yhdelle hyvinvointialueelle. Tällöin organisoinnista joudutaan sopimaan usean hyvinvointialueen kanssa.

Muut huomionne esityksestä

Kommentoitavaa:

-

Halonen Päivi
Pohjois-Savon TE-toimisto